No. 1402 — 1851.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ5,00; voor de buitensteden ƒ6,00; franco door het geheele Rijk. Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau der COURANT.

ZATURDAG, 29 NOVEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 28 November.

De beraadslaging in de zitting der Tweede Kamer van eergisteren, over art. 17 van de begrooting van justitie, waarbij ƒ7500 waren uitgetrokken voor de rijks-politie, was geëindigd met de verwerping van deze, in ons oog zeer noodzakelijke en onmisbare uitgaaf. Dit besluit bevreemdde ons gisteren. Wij vreesden of hier te ver gedrevene bezuinigings-zucht in het spel mogt zijn. De daarover gevoerde beraadslagingen hebben ons doen zien, dat slechts de uitgaaf is bestreden, om het vermeend gebrek aan wettelijkheid der rijks-politie. Er bestaat namelijk geen wet over de rijks-politie; daaruit leidt men af, dat er geen rijks-politie is, en op dien grond heeft men de uitgaaf geweigerd, met aanbod, dat men des noods meer dan aangevraagd is voor de politie zal willen bestemmen, als de regering de rijks-politie bij wet zal gelieven te regelen. Welk eene manie van wettenmakerij, die zelfs zoo ver is gedreven, dat men het bestaan van eene rijks-politie ontkent, omdat die bij de wet niet is geregeld! Het is waarlijk zonderling, belagchelijk en droevig tevens. Belagchelijk om het puritanisme van wettelijkheid, dat aan niets bestaan toekent, wat niet door de wet is geschapen; droevig om de strekking, die velen des bewust of des onbewust, weldra geene regten zal doen erkennen en eerbiedigen, dan die de wet maakt. Wij zullen alzoo in de eeuw, die de veropenbaarde godsdienst voor fanatismus uitkrijt, een nieuw fanatismus zien geboren worden, het fanatismus der wettelijkheid. Voorwaar een vreemd slag van fanaticismus!

Van de verdere diskussie over de begrooting van justitie hebben wij slechts te melden den aandrang van velen dat het korps marechaussées mag worden uitgebreid, ten einde de politie ten platten lande behulpzaam te zijn; een verlangen, dat algemeen gedeeld, door weinigen bestreden, door het ministerie wordt begunstigd. De heer Provo Kluyt, die in eene, overigens zeer merkwaardige, redevoering, onbillijk genoeg was, om ten deze over bevoorregting van het platte land boven sommige steden te spreken, werd zeer goed te regt gewezen door den heer Hengst, die hem toevoegde, dat die klagt niet in zijnen mond past, dewijl hij, de vertegenwoordiger van de hoofdstad, het voorregt van een garnizoen had, ten allen tijde bereid om de politie ten dienste te staan.

In de zitting van gisteren zijn de algemeene beraadslagingen over het departement van Binnenlandsche Zaken aangevangen en geëindigd. Zij zijn kort en bondig geweest. Wij zullen daarvan morgen een verslag geven. Daarna is de Kamer overgegaan tot behandeling van de artikelen, en heeft achtervolgend art. 1 tot 16 aangenomen.

De dood eens braven landgenoots.

Dikwerf gebeurt het, als wij met onze gedachten terug gaan naar onze jeugd, dat onze geheugenis ons voor den geest brengt de beeldtenis van menige onzer stadgenooten, die, door eene moedige opoffering van zich zelven aan God, vroegtijdig met dit vaderland, vrienden en magen hebben verlaten, om aan gene zijde van den Oceaan het aloud geloof onzer vaderen aan de heidenen te verkondigen. Verscheidenen hunner, eene reeks van jaren werkzaam in de uitgestrekte wildernissen van de Nieuwe Wereld, hebben zich onder de wilde bevolking een nieuw vaderland gemaakt, dat zij met het kostelijk zweet en bloed van hunnen ijver hebben vruchtbaar gemaakt voor God, zonder dat de faam ooit de trompet voor hen heeft opgestoken, om aan Europa's zonen te verhalen den moeijelijken apostolischen arbeid, waaraan sommigen hunner zich reeds twintig en meer jaren gewijd hebben, blootgesteld aan ontberingen van allerlei aard, waarvan wij in onze Europesche wereld ons geen denkbeeld kunnen maken; maar die men toch eenigermate zal kunnen beseffen, als men slechts gedenkt, hoe die ijverige apostelen van het geloof op honderde en honderde uren afstands van de beschaafde wereld, in onmetelijke bosschen en grasvelden, onder de wilden leven, met hen van het eene oord naar het andere zwerven, deelende in al hunne lotgevallen, tegenspoeden en armoede, dikwerf blootgesteld aan den hongerdood, en niet zelden aan moedwillige folteringen en aan den dood der martelaren.

Het is lange jaren geleden, dat onder anderen naar Noord-Amerika als apostel des geloofs zich inscheepte de Eerw. heer C. Hoecken uit Tilburg, die te St. Louis in de orde der Jezuiten werd opgenomen. Velen zijner vrienden wisten naauwelijks meer waar hij sinds was gebleven en wat hij deed. Enkele malen vermeldde nu en dan een zijner broeders der Societeit uit St. Louis, dat hij onder de wilden verbleef. Soms kwam een enkele brief van zijne hand aan zijne bloedverwanten kennis geven, dat hij nog in leven was; de groote verdiensten van den onschatbaren misssionaris waren niet of naauwelijks, en dan nog slechts in een zeer beperkten kring bekend; toen wij onlangs zijnen dood vernamen, en hoe hij gevallen was als het slagtoffer zijner menschenliefde, met zich edelmoedig aan de verzorging van pestzieken te wijden.

Het toeval bezorgde ons dezer dagen een nummer van de *Union* van St. Louis, in Missourie, waarin wij in korte woorden melding zagen gemaakt van het overlijden en de wetenschappelijke verdiensten van Pater Hoecken. Met innig genoegen kwamen ons die weinige regelen onder de oogen, waarin wij zijne werken, wel is waar slechts in korte woorden zien vermeld, maar toch genoegzaam om daaruit af te leiden, hoe groot een apostel hij geweest is, hoe hij zijn land tot eere, en het Katholicismus tot luister verstrekt heeft. Ziet hier wat wij in de *Union* vermeld vinden:

»De dood van Pater Christiaan Hoecken, den uitstekenden missionaris, wiens buitengemeene schranderheid wij dezer dagen besproken hebben, zal smart en weemoed in de uitgestrekte distrikten dezer landstreek te weeg brengen. Hij bezat eene kennis van de oorspronkelijke talen van Noord-Amerika, grondiger misschien dan eenig man van zijnen tijd die bezit. Hij sprak en schreef meer dan een twaalftal dier talen; hij had derzelver eigenschappen en punten van overeenstemming nagespoord, en ze in familien afgedeeld, waarvan hij de taal der Algonquins als den stam had leeren kennen. Ook stelde hij eene spraakkunst en een woordenboek zamen van de taal der Pottowattamies, die, wanneer zij eenmaal in het licht verschijnen, de belangrijkste bijdragen tot de kennis der Amerikaansche tongvallen leveren zullen, die sinds menig jaar verschenen zijn.

»Reeds gedurende vijftien jaren zwierf hij door de woeste *Savanhas* (grassteppen) van het grondgebied van Missouri, in gezelschap van de Indianen, aan welker zielenheil hij zijn leven had toegewijd; groot zal de droefheid en de weedom zijn, die op het vernemen der tijding van zijn afsterven zijne *roode kinderen* zal bevangen, welke hem allen tot aanbiddens toe lief hadden.

»Wij willen er thans hier ter plaatse niets meer van zeggen dan dit alleen: dat de Eerw. Pater Hoecken stierf zoo als hij had geleefd, in de onversaagde betrachting zijner deugden van christelijke liefdadigheid. Dertien passagiers aan boord van de *St. Ange* ondervonden het voordeel van zijne hulpvaardigheid in hun verschrikkelijk en onvermijdelijk doodsuur, totdat hij zelf lag uitgestrekt, als een slagtoffer van eene vreesselijke pestziekte. De Eerw. Pater de Smet, zijn reisgenoot, was eenige dagen te voren door een galkoorts en buikloop aangetast geweest, en hij herstelde juist tijdig genoeg, om de laatste oogenblikken bij te wonen en de jongste vertrouwelijke verzuchtingen aan te hooren van zijnen grooten en edelmoedigen ambtsbroeder.

»Zeer ver in deze wijd uitgestrekte eenzame vlakten, die zelden verontrust worden door het gesnuif van een stoomwagen, en waar zich even zelden de stem van een beschaafd man laat hooren, daar voleindigde hij op eene roemvolle wijze een leven, rijk aan deugden en uitstekende verdiensten, en stierf in zijne volle wapenrusting, en terwijl hij nog de wapenen der Christelijke strijdvoering hield aangegord, tot in de laatste stuiptrekkingen des doods. Zijn lijk zal, naar wij vernemen, naar St. Louis vervoerd worden om aldaar te worden ter aarde besteld."

Tot zooverre de *Union*. De Eerw. pater Hoecken was geboren te Tilburg in het jaar 1808. Hij had zijne eerste opvoeding genoten in het kleine seminarie van St. Michels-gestel, en volbragt zijne lagere studiën, na dat in het jaar 1825 het seminarie was gesloten geworden, te Oosterhout. Bij de heropening der seminarien kwam hij als kweekeling van het groot seminarie te Herlaar onder St. Michels-gestel, waar hij zich met ijver toelegde op de godgeleerdheid, en toen reeds uitmuntte door vurige godsvrucht, eenvoud en ootmoed, algeheele zelfverzaking en alle deugden, die een waardigen priester vormen. Na de priesterlijke wijding te hebben ontvangen, vertrok hij ten jare 1832 naar Noord-Amerika, waar hij te St. Louis werd aangenomen als lid der Societeit van Jezus, waarvan hij één der sieraden werd. Bij het voleindigen van zijn noviciaat werd hij als missionaris gezonden onder de wilde volkstammen, de *Pottowattamies* genaamd, waaronder hij sedert, trots alle vermoeijenissen, alle ontberingen, en alle gevaren, met onbegrensden ijver werkzaam was, tot dat zijne hulpvaardigheid voor pestzieke reizigers hem den weg naar den Hemel baande.

Hij was noch sterk van ligchaam, noch vermogend van geest. Des te meer moest het verwondering baren, dat hij zulk een ligchamelijken en wetenschappelijken arbeid heeft kunnen verrigten. Men kan de verklaring daarvan niet vinden, dan in zijn vertrouwen op God, in zijn vurig gebed. Het gebed, ja, dat was zijn eenig wapen; daarmede toog hij ten strijde, en daarmede heeft hij zich op wonderlijke wijze, kracht voor zijn ligchaam, kennis voor zijn geest verzameld. Hij vernieuwde eenigermate in zich het wonder der talen, die hij meer door gebed dan studie aanleerde.

In het jaar 1840 is hem naar Amerika gevolgd zijn broeder A. J. Hoecken, welke insgelijks in de Societeit van Jezus opgenomen, sinds eenige jaren als lid der orde onder de wilden in Missourie werkzaam is.

Maandag jl. werd te Londen op Mansion-House, onder het voorzitterschap van den Lord-Mayor door het bestuur van het Iersche Zendeling-genootschap (de protestantsche proselitenmakerij op groote schaal, waartegen thans, en te regt, de katholijke Bisschoppen in Ierland ijveren) een talrijke *meeting* gehouden. Onder de aanwezigen merkte men op den hertog van Manchester, den admiraal Hercourt, den admiraal Hope, den alderman Wire en een aantal andere aanzienlijke personen.

Na het aannemen van onderscheidene maatregelen ten einde den »voortgang van het Katholicismus" in (het katholijke) Ierland te keer te gaan, en om als een tegenwigt te dienen aan de pogingen, die de Katholijken thans in Engeland en vooral in Ierland aanwenden, besloot de Vergadering eene voorloopige inschrijving van 10,000 pond sterling te openen, om de kosten te dekken, die het Zendelinggenootschap in het belang van het Protestantismus in Ierland meent te moeten maken.

God sterke het katholijke Ierland tegen de bekoring van het protestantsche goud!

De *Morning Post* heeft alleen het feit in twijfel getrokken dat Lord Palmerston adressen van hulde had ontvangen van de bewoners van Finsbury en Islington, wegens de eerbewijzingen die in Engeland aan Kossuth zijn gedaan, en bij welke gelegenheid de edele Lord in duidelijke bewoordingen had doen uitkomen de denkwijze van het Britsche departement van buitenlandsche zaken over de Hongaarsche aangelegenheden.

De *Morning-Post* moest hier zijne behoudende gevoelens veel geweld aandoen, ter oorzake van zijne bijzondere voorliefde en onbegrensde bewondering voor Lord Palmerston; want hij was deerlijk in het nauw gebragt door den een weinig demokratischen toon van den edelen Burggraaf; daarom wist hij geen beter middel om uit zijne verlegenheid te geraken, dan de zaak maar in twijfel te trekken en gladweg voor onmogelijk te verklaren.

Indertijd is van dien twijfel van de *Morning Post* melding gemaakt. Doch thans, nu noch de *Globe* noch eenig ander ministerieel blad het feit loochenen, mag men het er gerust voor houden dat het gehoor, 'twelk den adressanten van Finsbury en Islington op het *Foreign-Office* is verleend, werkelijk zóó heeft plaats gehad als het

door middel alle dagbladen is medegedeeld. (zie *de Tijd* N°. 1397).

Nadat de sekretaris van den edelen Lord kennis had genomen van de adressen waarin de Keizer van Oostenrijk en de Koningen van Europa zonder komplimenten »laf-hartige en verachtelijke moordenaars" worden genoemd, verklaarde de minister van buitenlandsche zaken dat hij de heeren met hunne adressen gaarne zou ontvangen. Zóó veel waarde hechtte hij er aan dat zijne persoonlijke gevoelens aangaande de kwestie van het oogenblik door het publiek zouden vernomen worden.

Eergisteren is te Rotterdam bij herstemming tot lid der Provinciale Staten van Zuid-Holland verkozen, de heer Mr. C. D. Beels met 141 stemmen. De heer Mr. Siewertz van Reesema had 131 stemmen op zich vereenigd.

De minister van financien heeft ter kennis gebragt, dat op 10 December a. s., des namiddags ten 1 ure, in het gebouw van het ministerie van financien in de Spinhuissteeg te Amsterdam, zullen worden uitgeloot, om met 1°. Jan. daaraanvolgende te worden afgelost, twee aandeelen, ieder groot *f* 500, in de geldleening voor den aanleg van den straatweg van Zeist naar Woudenberg.

MAASTRICHT, 24 Nov. Tegen den afgetreden hoofdkommissaris van politie alhier en een zijner adjunkten, zou, naar men verneemt, regtsingang verleend zijn, wegens arbitraire aanhouding en omkooping.

— Ook verneemt men, dat door een der R. K. geestelijken in publieke veiling is aangekocht het uitgestrekte erf, toebehoorende aan den graaf Vilain XIV, afkomstig van den baron de Billehé de Valinsart, gelegen in de Tongersche straat, ten einde naar men zegt, voor een geestelijk gesticht te worden ingerigt en gebruikt.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Donderdag 27 November.

In deze zitting zijn de beraadslagingen over Hoofdstuk V (Dep. van Binnenl. zaken) der staatsbegrooting voor 1852, aangevangen.

De heeren *Hoffman*, *Gevers*, *van Hall*, *van Dam* en *Groen*, hebben daarover het woord gevoerd, waarna de minister die sprekers heeft geantwoord.

De heeren *van Hall*, *Gevers* en *Hoffman* hebben hunne redeneringen nog nader verduidelijkt en de minister heeft daarop andermaal het woord gevoerd, waarna de algemeene diskussien zijn gesloten.

De artt. 1—15 zijn daarop *aangenomen*.

Art. 16 geeft aanleiding tot vele diskussien ten gevolge van de bespreking van het denkbeeld, door den heer *van Zuylen* geopperd en door den heer *van Hoëvell* in een amendement geformuleerd, om de bezoldiging der Gedeputeerde Staten van Noord- en Zuid-Holland te verminderen van *f* 2000 op *f* 1500, om daardoor de gelijkheid van begrooting daar te stellen, in alle provincien.

Het amendement, niet ondersteund door de kommissie, werd, na veel voor- en tegenspreken, *afgestemd* met 40 tegen 26 stemmen, en het art. zelf *aangenomen* met 41 tegen 25 stemmen.

Morgen voortzetting.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 26 Nov. Heden heeft de Wetgevende Vergadering de diskussien ten einde gebragt over het wetsontwerp, op den spoorweg naar Lyon. Nadat het aan den staat toegekende krediet op 16 millioen gebragt was, werd het wets-ontwerp goedgekeurd.

Daarna heeft de heer Cremieux het kabinet geinterpelleerd over het transporteeren van staatkundige veroordeelen naar Nouka-Hiva. De heer Daviel, minister van justitie, heeft de regering verdedigd.

De heer Baucel, lid der Montagne, maakte van de gelegenheid gebruik om eene akte van beschuldiging tegen Lodewijk Napoleon in te stellen. Daar deze kwestie hier niet ter sprake behoorde te komen, ging de Vergadering deswege over tot de orde van den dag.

Aangaande de interpellatien van den heer Cremieux, voerden nog het woord de heeren Thorigny, Fabvier en Fortoul, waaromtrent de Vergadering mede overging tot de eenvoudige orde van den dag.

Het wetsontwerp op de verantwoordelijkheid der uitvoerende magt heeft weinig kans om aangenomen te worden; de linkerzijde heeft daarin amendementen voorgesteld waarmede de regterzijde zich onmogelijk kan vereenigen. Dit verschil van gevoelen in de Wetgevende Vergadering komt den President der Republiek thans bijzonder te stade.

De kommissie over het ontwerp der verantwoordelijkheid hield gisteren eene langdurige zitting. Zij heeft, na eene redevoering van den heer Pradié te hebben aangehoord, verklaard dat er geen urgentie voor het ontwerp kon gevraagd worden; zij is derhalve tot het onderzoek der artikelen overgegaan. In Art. 1 werd het 68e art der Konstitutie ingelascht, sprekende van hoog verraad, in welk geval de Wetgevende Vergadering het regt van beslissing heeft. Daarna is § 2 van art. 1 in behandeling gekomen, betreffende de uitlokking tot schending der Konstitutie.

— De bijeenkomst der Montagnards in de salons van Lemardelay, straat Richelieu, was zeer levendig; de grootste verdeeldheid van gevoelens heerschte echter onder de leden over de urgentie der wet op de verantwoordelijkheid.

De indruk dien de heer Lodewijk Napoleon met zijne aanspraak heeft te weeg gebragt, is zeer ongunstig. Wel heeft hij bij de lagere volksklasse bijval gevonden, maar de talrijke voorstanders der monarchale beginselen, die hij op zulk eene verachtelijke wijze gegriefd heeft, zal hij zich evenzeer tot vijanden hebben gemaakt als de meerderheid der Wetgevende Vergadering die hem zal tegenwerpen dat hij minder tot President der Republiek gekozen is als de vertegenwoordiger van het republikeinsche stelsel, maar dat de verheffing van Prins Bonaparte tot het hoofd der uitvoerende magt eerder was een protest tegen de revolutie en eene huldiging van het monarchaal beginsel, voor zoo ver dit in December 1848 mogelijk was.

Overigens, gelijk gezegd is, heeft de aanspraak van den President onder de volksklasse eenige geestdrift verwekt, vooral doordien hij de fabrikanten vermaand heeft den werklieden arbeid te verschaffen, zonder bevreesd te zijn voor de mogelijke gebeurtenissen in 1852.

Het *Bulletin de Paris* en de *Presse* geven hoog op van den grooten indruk, dien de »bewonderenswaardige" aanspraak van den President der Republiek op de nijvere volksklasse heeft gemaakt.

De *Constitutionnel* spreekt met evenveel geestdrift, maar zeer betamelijk over de aanspraak; het *Journal des Débats* is zeer terughoudend; maar de *Assemblée Nationale* en de *Univers* betreuren luid deze nieuwe aanspraak van den President, welke hun herinnert aan de taal die hij te Dyon gevoerd heeft.

— In Mei 1836 werd bij eene wet de loterij afgeschaft als eene onzedelijke inrigting, die het volk leerde van het toeval te hopen, wat elk alleen, naast God, van eigen arbeid moest verwachten, en de hulpmiddelen, waarmede bij spaarzaamheid en vlijt welstand te verkrijgen was, in het kansspel te verkwisten. Bij uitzondering werd evenwel het houden van loterijen tot bevordering van weldadige doeleinden of tot aanmoediging der kunsten, mits na verkregen magtiging van het gouvernement, veroorloofd. Deze waarborg is, naar velen oordeel, ongenoegzaam gebleken door hetgeen in de laatste tijden voorgevallen is. In een jaar tijds werd magtiging gevraagd voor loterijen ten gezamenlijke bedrage van niet minder dan 548 millioen franken; verscheidene aanvragen werden door het gouvernement ingewilligd, en men zag weder al de verderfelijke werking van het kansspel, verergerd door het gemis aan genoegzame officieele waarborgen tegen oneerlijk beheer. Deswege is door eenige leden der Vergadering een wets-voorstel ingediend, inhoudende dat tot de bij de wet van 1836 niet verboden loterijen geene vergunning dan bij besluit van den President der Republiek en op aanbevelend advies van den Staatsraad, mag verleend worden, ingeval die loterijen over een kapitaal van meer dan 20,000 fr. loopen.

De kommissie van voorloopig onderzoek heeft eenstemmig aan de Vergadering de overweging van dit voorstel aanbevolen; zij zou — gelijk in haar rapport gezegd wordt — het volstrekte verbod van alle mogelijke loterijen aangeraden hebben, doch werd daarvan alleen teruggehouden door het denkbeeld, dat dan de arme zou boeten voor de handelingen van spekulanten en zwendelaars.

— De verkiezingen van den 30sten houden de algemeene aandacht zeer weinig bezig. Het Elysée rekent echter bij deze gelegenheid op eene demonstratie tegen de wet van 31 Mei.

— De jongste berigten nopens den toestand van den maarschalk Soult luiden zeer gunstig.

— Men zegt, dat de twee vakante plaatsen der Fransche Akademie zullen worden vervuld door de heeren Berryer en Alfred de Musset.

MADRID, 21 November. Eergisteren was de zitting der Kamer van Afgevaardigden zeer onstuimig, ter zake van een voorstel van den heer Olozaga, strekkende om de onschendbaarheid der volks-vertegenwoordiging te waarborgen. In weerwil van de pogingen der ministerieele partij, heeft de Kamer besloten, dat de sektien eene speciale kommissie zouden benoemen om dat voorstel te onderzoeken. Ten gevolge van dat besluit werd het rumoer zoo hevig, dat de president de zitting ophief.

Eenige korrespondentien blijven spreken van een verzoek om dit ministerie in staat van beschuldiging te stellen; het verzoek zou door de heeren Moyano of Olozaga worden gedaan; maar ofschoon er sinds lang van gesproken wordt, is er niets dat aan deze geruchten eenigen grond van waarheid geeft.

— De berigten over de verkiezingen in Portugal zi[jn] tamelijk verward; velen willen dat zij geenszins uitvall[en] in den geest der regering; in plaats van gematig[de] progressisten, zoo als Saldanha had gewenscht, om te minste een blijk van ordelievende gezindheid te geven zijn op vele plaatsen en inzonderheid te Lissabon, [de] hevigste progressisten gekozen.

ENGELAND.

LONDEN, 26 November. De *Hampshire Advertise[r]* berigt dat de maire van Southampton, die Kossu[th] zoodanig heeft gefêteerd, tot ridder zal geslagen worde[n].

— De *New-York Herald* berigt dat Kossuth, na zij[ne] in Engeland gehoudene konferentien met Mazzini, zood[ra] hij in Amerika zal geland zijn, pogingen zal aanwend[en] om gelden bij een te zamelen ten einde den »a[an]staanden" opstand in Hongarije en Oostenrijk te help[en] organiseeren en schragen.

— Te Brighton is in hoogen ouderdom overleden S[ir] Horace Beauchamp Seymour, lid van het Parlement die in den slag van Waterloo aan de zijde van d[en] markies van Anglesey heeft gestreden.

— Een aantal personen vertrekken naar het nieu[w] ontdekte goudland in Australie. Het is eene bewegi[ng] even levendig als vroeger naar Californië.

— Een rijk Engelschman, te Parijs overleden, he[eft] de beruchte gravin de Bocarmé tot zijn eenige erfg[e]naam gemaakt.

— De demokraten in de Vereenigde Staten willen [...] president gen. Cass, of den heer Buchanan; [...] Whigs Daniel Webster, thans sekretaris van staat; [...] heer Filmore, thans tijdelijk president, heeft mind[er] kans om verkozen te worden dan vroeger.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 27 Nov. De opening der Kamers hee[ft] heden plaats gehad; de openingsrede is door den mi[]nister-president v. Manteuffel voorgelezen, terwijl [de] Koning zich naar Hanover had begeven. Daarin wor[dt] van geene buitenlandsche staatkunde gewaagd. Omtre[nt] de provinciale landdagen wordt gezegd dat dit slech[ts] eene tijdelijke provinciale vertegenwoordiging is, welk[e] besluiten alleen als voorstellen worden beschouwd. D[e] finantieele toestand is voldoende.

— De regeringen van die Bondsstaten, welke voo[r]nemens waren nieuwe wetten op de drukpers voor [te] stellen, zijn uitgenoodigd geworden die voordragten n[og] te schorsen, totdat de Bond de algemeene bepaling[en] nopens de drukpers zou hebben uitgevaardigd.

— De heer v. Scherff, gezant bij den Bondsd[ag] voor Luxemburg en Limburg, heeft den wensch zijn[er] regering uitgedrukt, dat de bepalingen der herzie[ne] Dresdener overeenkomst wegens de vergemakkelijki[ng] van het onderling verkeer, wel voor Luxemburg, ma[ar] niet voor Limburg zullen toegepast worden.

— Men zegt, dat in de volgende maand door de Bisschop[]pen van het oostelijk gedeelte van het keizerrijk Ooste[n]rijk, te Karlsburg een koncilie zal gehouden worden onder voorzitting van den patriarch Rasacie.

ITALIE.

Men verhaalt dat Z. H. Paus Pius IX den Sardi[ni]schen buitengewonen gezant, den markies di Sambu[y] in een bijzonder gehoor heeft ontvangen.

Men verneemt het overlijden van Mgr. Parretti, aart[s]bisschop van Pisa.

Mgr. de Bisschop van Salluzzo heeft uit zijn naam, [en] als Deken mede uit naam der Bisschoppen van de ke[r]kelijke provincie van Turijn, in een adres aan den K[o]ning van Sardinie, geprotesteerd tegen de oprigting [van] een protestantsch bedehuis te Turijn. Ook heeft Mg[r.] de Bisschop van Nizza geprotesteerd tegen een werk va[n] Diego Soria, over het burgerregt.

Volgens een berigt uit Genua heeft de regering b[e]volen, dat de professoren in de theologie aan de Un[i]versiteit aldaar, uitsluitend in het gebouw der Akad[e]mie hunne lessen moeten geven. De geestelijkheid g[e]biedt daarentegen, dat ieder die de heilige wijding w[il] ontvangen, de lessen moet bijwonen, die in het Sem[i]narie gegeven worden.

BELGIE.

BRUSSEL, 27 Nov. Gisteren heeft de Senaat e[en] aanvang gemaakt met de beraadslaging over het wet[s]ontwerp, betreffende de werken van openbaar nut. H[e]den zal de tweede stemming over de wet op de su[c]cessie plaats hebben.

Gisteren was de zitting der Kamer van Vertegenwoo[r]digers geheel gewijd aan het aanhooren van eene re[de]voering des ministers van finantien, tegen het voorst[el] van den heer Coomans, betreffende de herziening va[n] het douanenstelsel.

— Het onderzoek van het verdrag met Nederland [is] in de afdeelingen afgeloopen; de kommissie van ra[p]porteurs is zamengesteld uit de heeren Osy, Malo[u], Coomans, de Breyne, Vermeire en Deliége.

— De Antwerpsche Kamer van koophandel heeft besloten een adres aan de Kamer van Vertegenwoordigers te rigten, waarin zij op de verwerping aandringt van het onlangs met Nederland gesloten handels- en scheepvaart verdrag.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 28 November.

GETROUWD (27 Nov.): K. Lijbering met M. A. Both. - J. E. Jentink, wed. met C. C. van Voorthuysen.

BEVALLEN (25 Nov.): L. E. Brackel, geb. Berkman, D. — (26 Nov.): M. G. Reynvaan, geb. van de Poll, D. - Wed. A. P. Poppelboom, geb. Dwars, D.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		27 NOV. 4½ u. gebl.	28 NOV.	4½ u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		58 1/16	58	58⅛	58⅛
Dito Dito	3	67½	67½		
Dito Dito	4	88⅝	88 11/16	88⅞	88 13/16
Dito Obligatien O. I.	4	87¾			
Amortis. Syndic.	3½	87¾	87¾		
Handel-Maatschappij	4½				
Aand. Rijn-Spoorweg	»		93½		
Aand. Holl. S. M.	»		57		
Obligatien	»				
BELGIE, Obligatien 1844	»				
Cert. bij de Belg. Bank.	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv.	»	46⅞	46⅞		
FRANKRIJK, Obligatien	3	51½	51 1/16		
SPANJE, bij Ardoin à £ 85	5	15 13/16	15⅞	15 15/16	15 15/16
Dito Dito » 510		15 13/16	15⅞	15 15/16	15 15/16
Dito Onbep. Stukken	»	15 13/16	15⅞	15 15/16	15 15/16
Dito	3	39⅛	39⅞		
Dito Binnenl. 2400 P.	»	35 3/16	35¼	35 5/16	35 5/16
Coup. Ardoins	»	8 1/16	8 1/16	8⅛	
Passive	»	5¼	5¼		
Fransche Uitgest.	»	5¼	5 3/16	5¼	
PORTUGAL te Londen 5 pCt. nu	4	34¼			
Dito Dito	»	33 9/16	33 9/16	33⅝	
RUSL. bij Hope 1798 en 1816	5	104⅛	104¼		
Dito Dito 1828 en 1829	»	103⅞	103¾		
Cert. bij dº. 1831 en 1833	»	94⅝	94⅜	94½	
Dito	4½	100⅛	100⅛	100¼	
Dito bij Hope	4	87½	87⅜		
Dito bij Stieglitz en Cº.	»	87¼	87¼	87⅜	
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6	65½			
Cert. van dito	»	65½			
POLEN, Aand. à fl. 500	»				
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën	»	3 11/16	3¾	4	3 15/16
PRUISSEN, Aand met Lot. R. 50	f				
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	69½	68¾	69¼	
Dito	2½				
Dito Nieuwe	2½	36⅛	35⅞	36⅛	
Dito Nieuwe	5	76⅛	76⅜	76⅜	76½
Ween. Bank bij Goll en Cº.	»	75¼			
Dito	4	58⅞			
Aand. met Loting fl. 500	f				
Nieuwe dito » 250	»	287	288		
NAPELS, Cert. Lam en Bouwer	5 pCt.				
BRAZILIE te Londen 1824	5	93⅛	93⅛	93½	93½
Dito Leening 1843	5	91	91		
Dito £ 200	»				
PERU	4½				
MEXICO	5	22⅝	22	22⅝	22 9/16
VENEZUELA 6 pCt. nu	3	34⅞	34¾	34⅞	
NEW GRENADA 6 pCt. nu	1½	14			
ECUADOR	»				
Grieken	5	2⅝			

Letter B 76⅞, 76⅛, 76.

Noch handel, noch variatie van Binnenlandsche fondsen, verdienen eenige bijzondere vermelding. In vreemde effekten was daarentegen de omzet in de meeste soorten vrij geanimeerd, voornamelijk in Spaansche 3 pCt., Fransche, Amerikaansche Bank-aktien, en Brazilianen, welke alle iets aangenamer waren, en met uitzondering van Oostenrijksche, welke flaauwer waren, hebben alle de overige soorten zich goed gesouteneerd.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt., Prolongatie 3 pCt., Disconto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m. f	56 3/16	Livorno	2/m. f	38⅜
„	zigt „	56 9/16	Napels	„ „	79¾
Bordeaux	2/m. „	55¾	Petersburg	„ „	1,82½
„	½/m. „	56	Weenen	6/w. „	27¾
Madrid	3/m. „	242½	Augsburg	„ „	35¼
Cadix	„ „	243½	Frankfort	„ „	98½
Seville	„ „	240½	Hamburg	2/m. „	34¾
Bilbao	„ „	241½	„	zigt „	34 15/16
Lissabon	„ „	41¼	Londen	2/m. „	11,75
Porto	„ „	41¼	„	zigt „	11,82½
Genua	2/m. „	46¼	Rotterdam	„	⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 27 Nov. Belg. leen. 2½ pc. 49⅞; 5 pc. 96⅞; 1840, 5 pc. 99; Spanje Ard. 5 pc. 15⅝; Binnenl. 3 pc. 35½; Coupons 8⅛; Rom. Leening 74.

PARIJS, 26 Nov. Fransche 3 pc. 56,20; id. 4 pc. —,—; 5 pc. 91,20; 5 pc. N. —,—; Schatk. —,—; Bank-Actien 2115,—; Belg. 1840, 5 pc. 99¾; 1842, 5 pc. —; 4½ pc. —; 2½ pc. —; Napels 5 pc. 99,25; Spanje, Buitenl. 3 pc. 39⅞; Binnenl. 3 pc. 35⅜; Holl. 2½ pc. 59¾; Piemont 1834 —,—; 1849 867,50; 1851 875,—; Haïti —,—; Rom. Leening 76½.

MADRID, 22 Nov. Spanje 3 pc. 36⅝; Ardoins 5 pc. 16⅝; Uitg. Schuld 6 1/16; Coupons 8 1/16.

LONDEN, 26 Nov. Cons. kont. 98⅝ a 98¾, op tijd 98⅝ a 98¾; Braz. 93 a 94; 1829/39 91 a 92; 1843 — a —; Den 3 pc. 77½ a 78½; N. L. 5 pc. 102 a 103; Ecuador 3 a 3½; Gren. 14½ a 15; Uitgest. 3⅝ a 3⅞; Mexico 23¾ a 24; Peru 4 pc. 87½ a 88½; Uitgest. — a —; Portugal 5 pc. 90 a 92; 4 pc. 34 a 34½; 3 pc. — a —; Rusl. 1822, 5 pc. 111 a 112; (N.) 4½ pc. 103¼ a 103½; Spanje 5 pc. 20¼ a 20⅞; 3 pc. 39¼ a 39¾; Coupons — a —; Passive 5⅛ a 5⅜; Holl 2½ pc. 59¼ a 59½; 4 pc. 90¼ a 90¾; Venez. 35 a 36; Uitgest. 11½ a 12½.

WEENEN, 26 Nov. Met. 4½ pc. —; 5 pc. 91 9/16; Bank-Actien —.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	f 23,35	a —	Pruissische	f 34⅝	a —
Napelsche	—,—	„ —	Spaansche	—,—	„ —
Div. in £St.	11,75	„ —	Hamb. Russ.	36⅛	„ —
Eng. Russen	—,—	„ —	Russ. in Z. R.	36¾	„ —
Fransche	56⅛	„ —	„ Pap. „	—	„ —
Belgische	56½	„ —	Pools. in Fl.	27 5/16	„ —

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à f 10 per Stuk	f 9,65 a	9,75
Oude Gerande Dukaten	» 5,50 »	5,60
Wigtige Souvereinen	» 11,80 »	11,90
» Pistolen	» 9,50 »	9,60
Stukken van 20 Francs	» 9,40 »	9,50
Baren Goud en Specien à f 1442,60 per Ned. ℔ fijn	10¾ à	11¼ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	f 2,55 à	2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,33 »	2,36
Brabandsche Kroonen	» 2,65 »	2,70
Fransche	» 2,70 »	2,75
Pruissische Daalders	» 1,73 »	1,76
Zilver 1000 à 980	f —,— à	—,—
» 900 » 700	» 104,50 »	105,—

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 28 November.

GRAANMARKT.

Tarwe tot ruim vorige prijzen met goeden handel aan consumptie en op speculatie verkocht, in Entrepot: 128 ℔ Rijn f 250, 252; 128 ℔ Kleefs. f 246; in Consumptie: 131 ℔ bonte Pools. f 293, 295, 128 ℔ dito f 285.

Rogge zonder handel.

Garst onveranderd: 115 ℔ j. Holsteins f 165.

Haver zonder handel.

Boekweit f 7 hooger. 122 ℔ Nijkerker f 180.

Op 9 weken Olie in Nov. en Dec. 33½. Raapolie op 6/w. f 33¼; Vliegend f 32¼; 1º. Dec. ek. f 31½, ⅝ Mei ek. f 33⅜; Sept. f 35; Oct. f 35; Nov. 35. *Lijnolie* op 6/w. f 35; Vliegend f 34. *Hennepolie* op 6/w. f 37¾. *Raapkoeken* per 1040 st. 55; 60. *Lijnkoeken* per 104 st. f 8, 11.

ROTTERDAM, 27 Nov. Tarwe. 157/2 ℔ oude witbonte Pools. f 285; 165/2 ℔ jar. Hoogl. Kleefs. f 295; 161/2 ℔ jar. Kleefs. f 275. — Rogge. 148/2 ℔ jar. Fransche f 207; 142/2 ℔ oude Archangel f 185. — Lijnzaad. 110/111 ℔ Archangel f 293.

SCHIEDAM, 26 Nov. Rogge. Verkocht in cons. 145/2 ℔ Libau f 213 6/w., 214 3/m.; en in entr.: 148/2 ℔ Koningsberger f 200 6/w.; 146/2 ℔ Deensche f 200 6/w. — Gerst. 128/2 ℔ Libau f 175 3/m.; 131/2 ℔ dito f 161 3/m.

— 27 Nov. Rogge. Verkocht: 146/2 ℔ Windau f 215 kont.; 145/2 ℔ Koers. f 214 6/w.; 143/2 ℔ dito f 210 6/w. — Gerst. 131/2 ℔ Libau f 185 3/m. — Moutwijn f 12,50; Jenever f 16,—; Amst. Proef f 17,25, per Ned. vat zonder fust zonder de belasting.

DELFT, 27 Nov. Boter eerste kwaliteit f 40 a 43; tweede kwal. f 35 a 38.

ANTWERPEN, 27 Nov. *Koffij*. Er zijn gedaan 322 b. Domingo, en 207 b. Brazil.

De *Graanmarkt* was heden ferm.

In *Rijst* zijn gedaan 570 b. gepelde Aracan met avans.

LONDEN, 26 Nov. *Ruwe Suiker*. Vreemde. De vraag wordt levendiger tot volle prijzen; 1450 k. beschadigde blond Havana zijn verkocht tot 30 a 38 s. *Geraffineerd*. De vraag wordt niet beter voor consumptie; gemeen a fijn wordt aangeboden tot 43 s. 6 d a 48 s. In Gestampte gaat weinig om tot vorige prijzen.

Koffij. De vraag is levendig, de voorraad gering en de prijzen stijgend. Native Ceylon is niet te bekomen onder 40 s. voor goed ordinair.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 27 Nov. J. K. Klunder, Johannes Linthorst, Patras. - E. Schaap, Bernhard en Elise, Hull. - T. J. Visser, Eensgezindheid, Riga. - J. L. van Sluis, Annegina, Koningsbergen. - J. N. Rabe, Juffer Anna Sara Cornelia, Dantzig.

HELVOET, 27 Nov. T. W. Skenne, Herman, I. van Brouwershaven, gesleept door de stoomboot Kinderdijk.

UITGEZEILD.

HELVOET, 26 Nov. J. A. Oldenburger, Astrea, Brest.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 24 November is door de Loodsschipper W. van Leeuwen, op de hoogte van Texel gepraaid, het schip Arendina, Kapt. H. B. Smith, van Salonica naar Hamburg.

CARGA LIJSTEN.

AMSTERDAM.

PILLAU, Sirene, Loréal: 1 lading Tarwe, Heijbrock en Comp.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 28 November in lading naar:

Keulen	J. H. Berntz, Coln Nº. 16.
Manheim	J. M. Kempel, die Harmonie.
Mainz	J. Lohr, Mainz Nº. 9.
Frankfort & Coblentz	J. J. Itschert, Frankfort Nº. 8.
Dusseldorp	J. H. Weerpas, Carolina.
Duisburg	H. J. Kamp, Vlijt en Hoop.
Antwerpen, enz.	M. Martens, (Stoomsleepdienst), de vier Gebroeders. Vertrekt 28 November.

AMSTERDAM, 28 November vertrokken:

Weesel	J. van der Poll, Wilhelmina.

BOEKBEOORDEELING.

VOLKS-ALMANAK *voor Nederlandsche Katholijken, in het jaar des Heeren 1852, bij-een-gebracht door Jos. Alberdingk Thijm en H. J. C. van Nouhuys.* Te Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN. Prijs 35 Cents.

Gelijk we ons voornamen te doen, komen wij heden en met genoegen terug op dezen nieuwen Almanak: *Tijdwijzer* en *Mengelwerk*, zeggen de hoogst verdienstelijke verzamelaars, »en daar is, schrijven wij hen na, uit den eersten vast niet minder te leeren dan uit het andere." Ook is er, gelijk zij het wenschen, in beiden genoegen te vinden: »genoegen, dat is voedsel voor ons hart en ons verstand; genoegen, dat is vermeerdering van onze liefde tot God en van onderwerping aan Zijn heiligen wil.

Wat is het toch zoet voor het geloovig hart, zulke woorden te lezen, en te zien, hoe, als van den eenen kant eene in zelfzucht en zondelust verloren wereld zich verpijnt om in feestgeruisch, in zingenot en bedwelmende lektuur het zedelijk gevoel te verstompen en een hooger leven te vergeten, er van de andere zijde vertalrijkte stemmen opgaan, die ons »van de kortheid en vlotheid dezes tijdelijken levens" pogen te doordringen, die ons, gelijk Lacordaire het ergens noemt, *een toon der eeuwigheid* doen hooren en ons toeroepen: »de eeuwen zijn in »Gods hand, en wij met de eeuwen. Zoo moet dan al»les, wat wij hebben en zijn, Gode toegewijd worden: »Hij moet de oorzaak en het doel van heel onzen han»del en wandel zijn.... Laat Gods Geest dan geheel ons »leven en alle onze genietingen doordringen: ook de »vruchten der schoone kunst, zoo geschriften als gezan»gen en tafereelen."

Dat doel wordt dan ook, en voor zoo velen mogelijk, nagestreefd in dezen Volks-almanak; *Volks-almanak* — »dat wil niet zeggen (dus lichten de verzamelaars het woord en hunne bedoeling toe): voor de onbeschaafdste klasse der maatschappij: wij verstaan door *volk* allen, die lezen kunnen en wat begrip hebben"; zij vertrouwen »voor alle onverwende monden" iets te geven dat welkom zal zijn. En zij gaven veel.

De Tijdwijzer, door een diep godsdienstig woord aan den lezer voorafgegaan, beslaat nagenoeg vijftig bladzijden en bevat: het kerkbestuur in Noord-Nederland en zijne Koloniën, het kerkbestuur in Zuid-Nederland, — want het werkje is door en voor Zuid- en Noord-Nederlanders bijeengebragt; — jaartellingen, jaarmerken, enz.; veranderende feest- en vastendagen; nationale vierdagen; Latijnsche Datumberekening; Kalender; Zons-op- en ondergang en hemelverschijnsels.

De Kalender is alleraangenaamst ingerigt: behalve de regt ingenuë vignetten boven elke maand, met tijdsaanwijzing van volle en nieuwe maan, enz., vindt ge van iederen zon- en feestdag het evangelie, en op elken datum de Heiligen aangegeven met hun sterfjaar, en daarbij soms uit de kerkelijke, soms uit de algemeene, doch meest uit de vaderlandsche geschiedenis een of ander feit, waarvan de vermelding een enkele maal niet zonder puntigheid en luim geschiedt; zie b. v. 7 en 17 Februarij met 16 October, 12 en 25 Sept. en meer.

Het Mengelwerk beslaat 214 bladzijden en vervalt naar eisch in proza en poëzij, beiden deels gewijd, deels ongewijd; deels geschiedenis, deels beschouwing, maar alles met het kennelijk doel: waarachtig voedsel te geven aan ons verstand en ons hart, en dat vooral door hoog boven 's werelds verward en rusteloos gejoel de vreugdige en vredige toonen te doen hooren: »Glorie aan God in den allerhoogste en vrede op aarde den menschen van goeden wil!"

Het aanminnig titelvignet: *de Godsdienst als Gids der Poëzij* in zamenzwevende vlugt voorstellende, voert ons al aanstonds die hoogere orde in, »te Hemelwaart". Regt begrepen was het ook, ons dadelijk tot toonbeelden voor dat hoogere leven de Helden en Heldinnen te stellen der Kerk, eens strijders als wij, nu verwinnaars, en onze voorsprekers, en bepaaldelijk die vrienden Gods, welke wij gewoonlijk het meest vereeren en aanroepen: *de Heiligen der Groote Litanie.* Beknopt en zeer gepast

zijn die eenvoudige levensschetsen, waaruit telkens eene korte leering en opwekking met veel afwisseling en zalving wordt afgeleid en voorgehouden. Voor de meeste lezers geeft van Nouhuijs genoeg: wie er echter meer van mogt begeeren, zegt hij, »kan het keurige werk van onzen achtbaren Aartspriester E. S. van der Haagen (de Levens der Heiligen) naslaan."

Achter deze levensschetsen vermelden wij de allerliefelijkste en leerrijke legende van de H. Ritza, de Karolingische vorstendochter, door Prof. v. d. Ploeg medegedeeld; verschijne nog eens, zooals zij meermalen luidens hare levensbeschrijving na haren dood verscheen, hare lichtende gestalte te midden onzer duisternissen, en werke hare voorbede voor de kwijnende zielen uit, wat zij voor het kranke ligchaam vermogt: dat de blinden zien, de verlamden hunne krukken wegwerpen en oprijzen, om van altaar tot altaar God en zijne heilige dienstmaagd te loven.

De held des Christendoms (naar het bekende *Jeune soldat, où vas-tu?*) wijst elk Christen op zijne vijanden en den hem wachtenden strijd; en *Onze Kapel*, door denzelfden priester J. J. van der Horst, eene herinnering uit zijne studiejaren, zal voor velen eene welgevallige herinnering zijn aan het vroeger kapelletje van *Hageveld*: ja, o ja! zeggen wij met den dankbaren schrijver, »zoet was ook ons die plaats, rijk aan leering, vruchtbaar in genade, en binnen hare gewijde muren bragten wij de gelukkigste, ja! zalige uren door."

Eene belangrijke bijdrage voor de Nederl. Geschiedenis gaf Prof. David in zijn gespierden stijl in *De krygen van Karel de Groote tegen de Saksers*; hij levert ons een keurig verhaal, hoe dat ontembaar volk eerst na twaalf veldtogten, en na de overgave en bekeering van hunne aanvoerders Wittekind en Abbio, ten jare 785 zich onderwierp en christen werd, zoodat met dit heidensch Saksen geheel oud-Germanië viel, om »voor het nieuwe, het christelijke, het beschaafd Germanië plaats te maken." — Belangrijk ook voor Noord- en Zuid-Nederland is de historische bijdrage van Prof. Kempeneers: *De Hoofdoorzaak van de beroerten der Nederlanden in de XVIe eeuw*; het stuk sluit zich in veel opzigten aan bij den geleverden arbeid dezer laatste dagen over dat gewigtig tijdperk onzer geschiedenis, en 't is een bewijs te meer, hoe onhistoriesch en partijdig het gedrag van Willem van Oranje ten onzent, en daardoor ook bij vreemden (Zie b. v. Binder's *Real-Encyclopedie*) tot heden toe is voorgesteld. Wie de woorden van Prof. Kempeneers over den dood van den Graaf niet mogten bevallen, kan in den Kalender op 1°. Julij dat feit anders gekwalificeerd vinden.

Eene biografische bijdrage over den Roomsch-Katholijken oudheid- en penningkundige Mr. Gerard van Loon danken we aan de hand van Dr. Hermans; 't is een nieuw blijk zijner bekende belezenheid. Bij de mededeelingen over van Loon's leven en werken schetst hij ons met een paar trekken den toenmaligen toestand der Katholijken hier te lande, en te regt verklaart hij, dat van Loon's letterarbeid van 't grootste nut blijft voor wie het om eene juiste en onbevooroordeelde kennis onzer vaderen te doen is.

Noemen we nu nog behalve een zevental anekdoten, den *Oorsprong van den dobbelsteen* en een *Neêrlandsch Klooster-sermoen*, (door Dr. M. de Vries in de werken der Vereeniging, en door v. V. in zijne *Verzameling van Nederl. Prozastukken van* 1229—1476 uitgegeven) maar hier door Paul A. Th. in zeer behaaglijken nieuwen vorm meêgedeeld, — stukken, vooral het laatste, onzer oude literatuur, waarin het onschuldig spel eener door geloof en liefde ontvlamde verbeelding de eenvoudigen van harte aantrekt en verteedert, — dan hebben wij het proza van den Almanak opgesomd en daarmeê getoond, van wat degelijken en verscheiden inhoud het is en wat al genoegelijk voedsel het aanbiedt voor ons hart en ons verstand.

En nu de Poëzy.

Haar gaf in een zinrijk bijschrift Alb. Thijm *de Godsdienst ten Gids*, en noodde haar *ter verjaarfeeste van een Beminden Vader reler gelukkige kinderen;* een Wijnmaandsdag in Amsterdam; een vlugtig stukje, waarin hij ons dien *October*- en *dien feest*dag met enkele trekken levendig aanschouwen en gevoelen doet. — Van huisselijken aard is mede *bij het lijkjen van een jong kind*, en *kinderwijsheid*, door Gertruda C.; in het eerste hooren we eene *moeder* gelaten klagen, in het ander half luimig, half ernstig filosofeeren. Gelijk die moeder in hare klagt het schreijend oog naar den hemel slaat, wenkt ook Dr. Wap de droeven naar die plaats in *Een woord van troost in een smartlijk lijden*, alsmede in zijne hartelijke regelen: *Aan mijne lieve Nicht.* — Het vriendelijk *Wiegeliedeken* van Robertus, de leerrijke *Krans der Onschuld*, door prof. Dijckman, en Dautzenberg's oorspronkelijke *Drijvende Kransen*, die »'s Mulders dochterlyn" wel lief zal vinden, moeten bij de meer huiselijke dichtsoort nog met eere genoemd; en dan treden we met Mr. Leesberg, onzen geliefden Herderszanger, in zijn *Landleven* uit op het veld, waar wij den klassieken dichter, vooral in de laatste regelen, weêr genoten hebben. — Dan toeven we een oogenblik bij Poelhekke's *Dennenboom*, aan welks voet hij zoo vertrouwelijk klapt en van den altoos groenen tooi, de immer groenende hoop gaat leeren. Of wij zien rondom ons heen, en vinden met van de Laar's *God in de Schepping* 's Heeren wonderen naam in stralen en in kleuren gespeld: »In de starren van den Hemel, in de bloemen op het veld," en hooren met hem *Na den Regen* ieder bepareld bloempje ons vermanen tot reinheid en frischheid van gemoed. Of wij luisteren daar in den morgen, als Dorbeck zijn allerwelluidendst *Angelus-klokjen* over de vlakte, langs de wateren, laat klinken: een stukje vol zang, vol liefde en geloof, op welks derde geklank: *Et Verbum caro factum est*, prof. Dijckman nog een korten nazang in *de Geboorte van den Zaligmaker* gaat aanstemmen. Vol liefde ook en geloof is Dorbeck's *Sinte Aechte*, wie hij, de Sint-Aechten-kerker (Beverwijker) dichter, als zijne patronesse innig toont lief te hebben. — En daar stapten we reeds op het historiesch gebied over, waartoe wij ook de ballade van Robertus willen rekenen, getiteld: *Rudolph van Habsburg.* Het bekende feit, dat deze graaf zijn paard afstond aan een priester, die over een bergstroom heen een zieke bedienen ging, is ons hier eigenaardig en in zeer gelukkige maat veraanschouwelijkt. Ook de eigenlijke schepper dezer dichtsoort in ons vaderland, de hierin nog eenige en naar 't schijnt onuitputtelijke Hofdijk, verraste ons met *De Jonker van Oisterwijc*; eene ballade, die, gelijk gewoonlijk bij hem, schoon Protestant, uit de katholijke eeuwen genomen, met een hoogst eenvoudig en tevens rijk plan eene spaarzaamheid en keur van uitvoering paart, welke den echten dichter ook hier weder kenmerkt. Een bevallig plaatje van zijne hand, zet zijn werk en den Almanak niet weinig luister bij.

Van meer beschouwenden aard is *des Dichters bede* bij de Hoeksteenlegging van de H. Theresia-Kerk te 's Hage, door wijlen A. van der Hoop, Jr., waarin plaatsen uit de H. Schrift zeer genoegelijk verwerkt zijn. De gedachte der twee laatste strofen: éénheid aller volkeren in Christus — is ook de inhoud van S. J. van den Bergh's *Verbroedering*, doch meer bepaald op Neêrlands volk toegepast.

Het meditatieve *Alleen*, kinderklagt en vadertroost, door Nuyens, dien we hier het eerst, naar ons weten, en niet ongelukkig als dichter zien optreden, is weemoedig. — *Christus' Navolging* en *De Boom der Kennis*, door den bekenden Gentschen dichter Mr. Prudens van Duyse, is in strengen toon. — Poelhekke's *Ootmoed* op losser en gevoeliger wijze gestemd. Teeder en vurig zijn de strofen op het feest van *Kruisverheffing*, toegewijd *Aan het Kruis, mijne Hoop*, door v. d. P.; het diepe gevoel en de aanschouwelijkheid van voorstelling, die in den keurigen vorm uitschijnen, doen ons zonder moeite de initialen aanvullen, en in den Auteur een der dichters erkennen, die in der tijd zoo schoonen bundel bij het *Feest der H. Stede* op het altaar des Allerhoogsten hebben nedergelegd. Wij bedienen ons van deze gelegenheid, om den geleerden en eerwaardigen dichter aan te sporen wat vaker de christenharp ter hand te nemen, waaruit hij zulke zoete en stichtende toonen weet te lokken.

En hiermede hebben we de poëzij genoemd, op het uitgebreidste dichtstuk na, dat wij tot hiertoe bespaarden: de *Lievelings droomen* van J. van Beers, den geroemden dichter van *Eene bloem uit de volksklas* en *Bij 't kerkportael*. Er is ook in dit rijmloos maatgezang eene eigenaardige zoetvloeijendheid en frischheid, die inderdaad medesleept; iets paradijsachtigs heeft het en weder in sommige tooneeltjes, (als b. v. het *gouden bruiloftsfeest*,) al zijn ze gedroomd, iets zoo werkelijks, dat gij u met de feestgenooten vermengt en met hen schreit en juicht. Er is in dit gedicht te zien wat de dichter zegt: »ik droomde, *En 't leven van mijn hert* was in dien droom." Doch het *Procul ô, procul este profani!* geldt hier dunkt ons, in alle beteekenis: ongewijden, van hier! alleen de reine van hart zal des dichters hoogere bedoeling willen gevoelen en vervullen: *geluk door onschuld* heel den huisselijken levenskring door; en voor dezulken zeggen wij met den dichter en de vriendinne: »God is zoo goed, God is zoo goed!"

Het blijkt uit dit verslag, hoe over 't geheel hier de poëzij door de godsdienst geleid ons boven 's werelds damp en gedruisch opvoert naar heur lichtenden en rustigen zetel, van waar zij een verheerlijkenden glans, kleurig en zacht, laat uitvloeijen over veld en woning, gravenburg en tempelvest, over 't kinderlijk gespeel en 't ernstig peinzen des mans, over huisselijk, maatschappelijk en godsdienstig leven, opdat een hoogere geest al onze genietingen doordringe: »ook de vruchten der schoone kunst, zoo geschriften als gezangen en tafereelen."

Wij danken de beide redakteurs voor de rigting die zij aan hun werk gaven, voor hunnen ijver, voor de nette uitvoering, schoone platen en den geringen prijs; wij danken de belangstellende bijdragers voor al wat zij ons te genieten gaven, en bidden met de heeren Alberdingk en van Nouhuys meê, dat de goede God hunne en aller pogingen met vele vruchten zegene, en wij ons in een ander jaar weder aan hun gewenschten arbeid naar hart en geest verlustigen mogen.

Te Amsterdam, bij C. L. van Langenhuysen, Drukker en Uitgever.